

Một khía cạnh khác của sự khốn khổ của người tù trong nhà giam là cái đói. Công Sơn đã gánh chịu.

Chim i! Vĩnh biệt sao đàn!

Lời tác giả: Tôi có những chuyện nói ra nghe khó tin nhưng lời là chuyện rất thật. Khi viết bài này (2001), tôi vẫn thấy chuyện như tôi xảy ra, mặc dù nó đã qua đi 25 năm rồi. Nó có những hình ảnh khi nhìn người ta liên tưởng đến thời nô lệ thuộc trung tâm rất xa xưa nào đó: Hai người đàn bà trẻ cầm hai cây roi, xông xáo giữa một đám đàn ông trẻ truông, tay chân khùng khiu lòng không vịn đáng vịn những con kanguru... Nhân chứng bí mật chuyện gì vẫn còn nhiều. Tôi có gặp người thân của một số người trong cuộc để hỏi xác định lại một vài chi tiết. Chuyện xảy ra ở trại giam B5 Tân Hiệp, Biên Hoà, vào năm 1976.

Khoảng cuối năm Tết Mậu, không biết bắt đầu phát xuất từ đâu, lan tràn nhiều nơi ở miền Nam Việt Nam và đặc biệt phát triển mạnh trong các trại tù. Ghé lan đi như một trận dịch. Người ta nói ghét theo chân mấy anh bạn đi từ rừng sâu vào rừng bưng nên cũng gọi là ghét bưng. Nó không chỉ phát triển ở người mà còn ở các loài khác như chó, mèo và cả đến các loài sống dưới nước nữa. Những ai sống gần rừng gần suối lúc bấy giờ hẳn đã thấy những con cá da bọ lột gấm ghét bỏ đi, có con tưởng chừng như chỉ còn cái đầu vùi vào bùn xõng...

Khoảng tháng 7 tháng 8/75, tôi bắt đầu vào trại giam B5 Tân Hiệp Biên Hoà. Trại này có một buồng phòng, chừa ngót ngàn người. Một phòng đầu có cửa tiêu và buồng chửa nước. Tuy vậy nước chảy mạnh, đổ nước xuống lúc nào, những tiếng người quá đông nên việc tắm rửa vẫn rất khó khăn. Buổi trưa chiều một tháng thì một số tù bắt đầu bị ghét, khi đó bị ghét như một nhát dao ngoài da làm cho người ta ngứa ngáy khó chịu. Trại không có thuốc trị ghét nên các buồng tù đã “sáng tỏ” ra cách lây nhiễm ghét trong các buồng thu hẹp chật chội. Một đầu thì đen đỏ có một mùi hôi rất khó chịu những người vào tranh nhau xin đi dùng. Kết quả nhiều hay ít không rõ, chỉ biết rằng, ghét vẫn cứ lan ra.

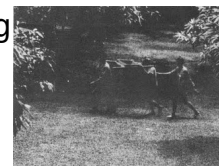
Rất thú vị người ta cho những người bị ghét “tắm phong”! Ghét hành hạ họ đã đành, cái lòng, cái đầu họ cũng muốn lún tung lên vì bị bệnh bưng xa lánh có khi đến phủ phàng! Người bị ghét tiếp theo sau cứ trách người bị ghét trước “Vì mày lây sang cho tao đấy!” Trong hoàn cảnh thế chỉ nên đến chỗ đi đi đến đến trong thế ép buộc “chen vai sát cánh”, vậy mà cũng phải cố gắng phân ranh! Cái dây mừng, cái chéo áo bên này vụng qua bên kia một chút đôi khi cũng sinh chuyện. Những cái miệng như nhen lửa ra là “Đồ thì sinh ghét có gì lạ!” hoặc “Ghét lắm quá! Thế mà không biết chút lịch sự, cứ chung lên với người ta!” Thậm chí khi chia đồ ăn, có chuyện người lành hất chén của người bị ghét khi người này vô tình dặt chén gần chén mình. Không hiểu những toán “người lành” người với nhau rồi rồi những người bị ghét. Nói không quá đáng, hẳn hẳn những người bị ghét thì tình hình “con chó ghét”. Có anh còn lên một giọng gì về phép vua sinh, về phép xã giao, lịch sự nữa kia... tưởng chừng như mình là kẻ hoàn toàn thật. Một số số ghét đến nỗi phải nhịn ăn quá để mà bớt cái mình để thuê những người

sáng mặt bít con gh trong các m n gh . Ng i ta dùng cái kim kh u kh u trong m n gh r i kh i ra nh ng sinh v t c c nh , m t th ng r t khó th y, qu t lên m t cái gì đó. Chính m t tôi đã th y nh ng sinh v t li ti này nhúc nhích. Trông con gh h i gi ng con nh n, nh h n c con “m c” gà. Tùy ng i gh nhi u hay ít, ng i ta linh đ ng n đ nh s l ng con gh bít ra đ c đ l y m t ph n ăn hay n a ph n ăn. Nh ng bít mãi gh v n lan nên ngh này r t r i cũng không th .

Đ ch gh lan th t nhanh. Nhi u ng i t m xát xà phòng nh diên hàng ngày v n không thoát. R i nh ng ng i hay gi ng phép gi v sinh cũng không ngăn ch n đ c b nh gh đ n v i h . Chuy n tr trêu là cái ng i hay nói chuy n v sinh, hay m a mai khinh b nh ng ng i b gh nh t v sau l i đ n đ u v gh . Đó là ông n. Tôi là m t trong nh ng ng i b gh đ u tiên, ông ta t ng nhìn tôi b ng c p m t khinh th nh nhìn con quái v t. Mãi t i ngày ông n đ c thẳng ng ch gh “th ng h ng ngo i h ng” ông m i ch u n v i tôi m t n c i. Lúc y trong phòng không còn ai tránh đ c gh n a, còn khác nhau chẳng là gh n ng hay nh . Có đi u ai cũng nhìn nh n là ng i da sáng s a b gh chi u c m nh m h n ng i da t i tẩm. M t đi u khá t c c i n a là con gh cũng bít n “th di n” con ng i. Nó m c kh p ch h , ch kín, trên đ u, kh p bàn chân, bàn tay... nh ng nó v n ch a ra cái m t cho bít c ai. Phong trào “g y đàn” trong phòng phát tri n sôi n i. Càng gãi càng ng a! Càng ng a càng gãi! Lúc này h t còn ai đ th a cho ai vì t t c đ u đã b nhi m gh . Nh ng nhìn chung, nh ng ng i có thm nuôi đ c b i đ ng gh v n ít phát tri n h n. Ng c l i, nh ng ng i thi u th n l i còn đ mang thêm một ch ng b nh khác: b nh tê b i. Đ n đ n có m t s ng i ph i bò l t thay vì đi đ ng bình th ng.

Có ng i b gh chay, m c n t trên da, tuy ng a nh ng không làm m , lo i này t ng đ i ít d dáy. Có ng i l i b gh m , ch nào cũng m ng lên t ng c c m , l n thì b ng h t b p, m c nhi u u lòng bàn tay, bàn chân, nh thì b ng mũi kim m c kh p mình m y, đ ng đ n thì m v ra nh y nh a tanh t i không ai ch u đ c. Cũng có ng i b mang c hai lo i. Tôi thu c đ ng chay, m kiem toàn này. V sau có m t s ng i b gh n ng đ n đ ki t qu .

Gh m làm ng i b nh kh s h n gh chay r t nhi u. Ng i b gh n ng luôn kh s m i khi c đ ng. N m ng a, n m nghiêng, n m s p không m t th n m nào ch u đ c lâu, n i đau đ n c bám theo t ng cái tr mình. Ng i không yên n m cũng không n, th c ch ng xong ng cũng ch ng xuôi. Đ n đ n tôi sa vào tr ng thái đau đ n, đ đ n, mê mê m t m t, ngày cũng nh đêm. May l m khi nào tr i mát l nh tôi m i th c s ng đ c chút ít. Tôi ch t nh h n ng i m i khi đ c m c a cho ra sân tr i t m n c phèn và ph i n ng

Sân tr i giam hình ch nh t, đ t pha cát, có m t s gi ng đào không sâu l m, n c đ y phèn. Sân cũng có tr ng vài cây tr ng cá đ l y bóng mát. Ban đ u tr i n đ nh h ng ngày cán b tr c t ng đ t m c a m t hai phòng cho tù ra sân hít th , ph i n ng m t hai ti ng. Nh ng lúc đ c ra ch i nh th , h u h t tù nhân ch m c qu n xà l n và t tr n. Trong đ p này, m t s tù cũng đem áo qu n ra gi t ph i, t m tấp. Cũng có ng i thm thu c quá nh ng không có thu c, h ph i hái lá tr ng cá khô v n hút cho đ ghi n. Đây là nh ng đ p t t cho tù khác phòng chuy n văn, trao đ i g i g m quà cáp cho nhau.

V sau, th y ng i b gh và tê b i ngày càng nhi u, tr i đ c ân cho nh ng tù b nh n ng t t c các phòng đ u đ c ra sân su t ngày. H đ c t m gi t, ph i phong tho i mái. Đó là cái ân

hu mà chng ng i từ nào mu n t ch i. Dù không làm đ c gì h cũng đ a cây đ a t ng đ hít th tho i mái, tránh b t đ c cái không khí ng t ng t hôi hám trong phòng. Nghi m nhiên h cũng tr thành nh ng tay liên l c t t gi a các phòng tù.

Nh ng dù cho tù b nh ra sân th ng ngày mà khan hi m thu c ch a và thi u b đ ng thì b nh đâu có gi m! Th y đ c đi u đó, tr i ph i lo tìm m t bi n pháp m i.

M t bu i sáng, viên cán b t i m c a cho b n tôi ra ngoài đ n:

-M y anh b gh m đem t t c áo qu n theo ra ngoài h t!

Đ n xong anh ta b đi m c a các phòng khác. Chúng tôi b t đ u ph ng đoán n kia. Có th là đ i phòng. Dám l n này h đ n nh ng tù gh n ng v m t hay hai phòng đ cách ly cho gh kh i lây lan l m. Th t s s tù b gh và t b i n ng đ c cho ra ngoài lúc b y gi ch c đã cao h n con s m t tr m. Ng i nào cũng tr b x ng cách trí, b ng thóp l i, hai tay do ch ng t b i t o cho h thói quen co g p c khu u l i tr c ng c, h ng lòng bàn tay và các ngón ra phía tr c, b c đi l ng kh ng trông dáng ch ng khác gì nh ng con kanguru. Viên cán b m các c a phòng xong, b đó m c ai làm gì thì làm, đi m t tiêu.

Ch ng n a gi sau, tôi th y hai ng i đàn bà tr , m t khá m p, m t m nh kh nh đ u m c áo bà ba đi vào, m i ng i c m m t cây roi. C hai đ u kho ng h m l m h m b y tu i. Đi g n đ n ch b n tôi đ ng thì h ng ng l i. Hai bà l ng l nhìn ng i này r i ng i khác nh xoi bói đi u gì. Ch c sau l i có hai ng i từ kh e m nh t phía nhà b p vác hai cái bao nh nh ng khá n ng đ n qu ng xu ng g n th m m t cái gi ng. Đó là hai bao mu i h t. Ti p đó là bác sĩ tù Lê Công Hùng tay xách hai cái xô ch a n c b c đ n. Ông v n ng i B c, c u th ng uy, vào Nam đ chi n đ ch M u Thân và b b t trong đ p này, sau đó ông xin c i danh thành chiêu h i. Ông đ c tr i ch n làm bác sĩ khám b nh cho tù. Chúng tôi ch a hi u h đ nh làm gì thì ng i đàn bà m nh kh nh đ n tr c m t tôi, nhìn tôi t đ u đ n chân r i nghi m ngh nói:

-C i qu n ra!

Tôi ng c nhiên nh trên tr i r t xu ng. Lúc y trên thân tôi ch có đ c m t cái qu n đùi. Th nghĩa là gì? Tôi ng n ng nhìn l i bà ta dò h i. Nh ng b n tù chung quanh cũng ng ngác nhìn bà ta và tôi. Bà ta l p l i pha m t chút c i:

-Tôi bi u anh c i qu n ra, anh nghe rõ không?

Tôi h i l i:

-Cán b b o c i qu n đùi này?

Bà ta g n gi ng:

-Ch còn cái gì n a!

Tôi đâu hi u ý bà ta mu n gì. M i ng i đàn ông g n đàn bà l , l i là đàn bà tr trung l ng l y, đ u có cái x n xang gió bão trúc g c g y càn là chuy n th ng tình. Cái l nh “c i qu n ra” c a ng i n cán b này khi n tôi vô cùng l ng t ng. Tôi lo s s nh y c m c a mình. Nh ng li n đó, tôi ch t nh r ng, “hài nh” c a tôi đã b nh li t gi ng qua bao nhiêu ngày r i...

Trong khi tôi đang dùng đ ng thì ng i đàn bà h i m p kia cũng ch m t lo t nh u anh tù khác ra l nh:

-T t c m y anh này cũng c i qu n ra h t!

Qua m y phút nhìn nhau, c tr m ng i từ đàn ông đ u t ng ng ng tr c m t hai ng i đàn bà tr . Th t là m t c nh t ng khác th ng tôi ch a h t ng t i bao gi . Ng i đàn bà khá m p nói v i bác sĩ Hùng:

-Anh l a cho tôi m y ng i m nh kh e!

Bác sĩ Hùng l a đ c sáu anh trong đám. Ch c sau chúng tôi m i bi t m y bà l a nh ng ng i này đ mức n c t m cho chúng tôi. Tôi và ba anh b n khác đ c g i l i đ ng g n gi ng đ m y anh kia đ i n c và k c cho. Hai cán b n đ ng quan sát và đ a roi ch n n m t gh

này, g m t gh n . Tuy có đau rất nh ng cái đau rất ch u đ ng đ c có pha chút s ng khoái. T khi lên m i, tôi có bao gi đ c ai t m cho nh v y đâu!

-Xách xô n c kia i đây!

Ng i đàn bà khá m p ra nh. M t anh từ i ch xách xô n c đ y i, trong đó có s n m t cái lon gỗ. Xô n c đã đ c m t ng i từ qu y hòa tan vào c lon mu i h t. Ng i đàn bà khá m p nói ti p:

-Anh hãy múc n c trong xô d i cho anh này!

Gô n c v a d i lên mình là tôi nh y đ ng ng i và hét lên. Rát i là rất! Không khác gì xát t hi m vào ch da b th ng! Tôi ph i g p ng i i, hai tay b m l y h b mà rên r trong khi ti ng c i chung quanh vang rân. Anh từ d i n c ng ng i. Ng i n cán b thét lên:

-Anh c d i cho nó! Không d i làm sao mà lành!

M y gô n c mu i n a d i xu ng làm cho tôi rất đ n th u x ng t ng ch ng mu n ng t đi.

-Thôi, đ c r i! L y n c nh d i i cho anh ta!

Kho ng n a gi sau tôi m i tr i bình th ng. Tôi th y nhi u c p m t nhìn tôi m m c i, trong đó có c bà cán b m p. B y gi i i t i phiên tôi đ ng v a ph i n ng v a ch ng ki n nh ng ng i b n khác ch u tr n. B d i n c mu i sau khi các m y gh b tróc nó rất không t ng t ng đ c. Không m t ai b d i vào mà kh i ph i rên la nh y t ng t ng lên! T i phiên anh từ ng i Đ i Hàn b d i, anh hét t ng lên nh bò r ng r i vùng ch y b n b g p ai xô v t ra n y. M y ng i từ kh e ph i ch y theo b t anh ta i d i n c mu i ti p m c cho anh vùng v y la hét. Trong khi ng i ta t m cho anh, tôi l ng l ng đ a m t quan sát. Tôi ch t nh n ra m t đ i u khác th ng. Cái thân hình kh ng khiu vì thi u ăn, b nh ho n c a anh ta i mang cái “h b” h t s c k d . Nó r t l n, h i đ , c ng l ng lên không khác gì h b c a trâu bò th i k sung s c. Hèn gì bình th ng tôi th y anh ta ch m c qu n đuôi m t ng! Tên anh ta không bi t vi t th nào nh ng m i ng i v n g i là Chung Goam. Anh là m t k s , can t i làm vi c giúp Vi t Nam C ng Hoà. L n t m gh b ng n c mu i đ u tiên đã làm cho nh ng ng i b gh vô cùng khi p s .

Hôm sau Chung Goam và m t s b n tù khác không dám ra ngoài t m n a.

Cũng b t đ u t hôm đó, ngày nào hai n cán b cũng c m roi trên tay, xông xáo gi a đám tù đàn ông tr n tru ng, kh ng khiu, đi l ng kh ng hay ng i r . Tôi c t ng t ng ra đó là hai n ch nhân và đám nô l c a m t thu xa x a nào. Hai n cán b y b y gi chúng tôi đã bi t tên, bà m p có b u tên Ph n, bà m nh kh nh tên H ng, đ u là ng i mi n Nam.

Cũng k t hôm hai cán b n b t nh ng ng i từ b gh c i tru ng thì v n đ tù nhân c i tru ng trong tr i tr nên bình th ng. Nhi u anh ch a b gh bao nhiêu cũng i tru ng ké cho tho i mái. B t c khi nào, tr c b t c cán b tr i nào, k c tr ng tr i, không ai quan tâm đ n chuy n tù m c qu n hay c i tru ng n a. Dĩ nhiên là ngo i tr khi đi làm vi c.

Ngày k ti p thì tr i x y ra m t bi n c l n: Chung Goam qua đ i. Có l anh là ng i đ u tiên ch t vì b nh gh trong tù!

Mãi sau này, khi tôi b giam i khám đ ng Bà R a, n i có đ n m y ch c ng i ch t vì b nh gh , tôi m i rút đ c kinh nghi m t t c nh ng ai b gh mà đ n đ b dái s ng lên nh dái trâu, m c qu n không đ c n a, thì ch m t hai ngày sau nh t đ nh ph i ch t. Chính hai ng i b n n m bên trái cũng nh bên ph i c a tôi i khám đ ng Bà R a, m t anh tên Liên, m t anh tên Đầy, đ u ch t vì ch ng đó. Tôi v n còn xúc đ ng m i l n nh i vi c vài hôm tr c khi ch t, hai anh này còn dùng mu ng ăn c m, thay phiên c o gh cho nhau đ n ch y n c vàng và c khen “Đã quá! Đã quá!”...

Th y Chung Goam ch t, tr i không còn đ t do ai mu n ra t m thì ra n a mà b t bu c các phòng ph i đ a nh ng ng i b gh n ng ra “t m mu i”. T m mu i nh m t c c hình ai cũng

khi p s . Ngày nào cũng có c nh la hét t i b i gi ng t m. Cho nên r t nhi u anh h có c h i thu n ti n là tr n tránh. Ngày kia, m t anh Tàu Ch L n tên là Lý T ng, b l i ra t m nh ng anh c m c qu n dài và nh t quy t không ch u c i. Cán b Ph n n i gi n ra l nh:

-M y anh c đề nó xu ng mà c i ra!

Lý T ng phát khùng lên quay nhìn cán b Ph n tr ng m t n t i:

-“N... l...” hay sao mà b t ng i ta c i qu n đ coi c...?

M i ng i ng n tò te ra h t. Gã cán b tr c đ ng g n đó quay m t gi l , mi ng t m t m c i.

Còn Lý T ng n t i cán b xong, li n vùng ch y. Cán b Ph n hét lên:

-B t nó i! B t nó i!

Th là m y anh kh e m nh đu i b t Lý T ng l i, đề xu ng c i đ ra mà t m cho h n. Cán b Ph n cũng c i khi th y T ng vùng v y la hét vì b d i n c mu i. Nhi u ng i t ng h n s b ph t hay ít nh t cũng b rày m t tr n c nh cáo nh ng r i ch ng có chuy n gì x y ra h t...

K ho ch ch a gh b ng cách t m mu i trong tr i B5 Tân Hi p Biên Hoà đã tr i qua nhi u tháng sau t t Bính Thìn. Nh ng ng i gh chúng tôi thành quen l c sáng ra là loã l trăm ph n trăm ng i đ i m c a. M t s l n ng i b gh n ng đ n thuyền gi m th t s . Tr i cho đây nh là m t thành công trong k ho ch ch a b nh do sáng ki n c a tr i. Riêng tôi thì không h n tin nh th . Tôi th y nh ng ng i b nh đang phát tri n mà đ c gia đình t i thăm, ăn u ng đ y đ th ng thuyền gi m r t nhanh. M t anh gh m đang đ y ng i, c m chén c m đũa không đ c, th mà ch sau m t tu n đ c thăm thì gh l n b t và nhi u v t l mím mi ng đ m da. Hi u qu nh t là có vitamin B1 tr s c. Thu c tây b y gi quá đ t, quá hi m cho nên ng i đ c gia đình cung c p v n hay gi u kín đ phòng thân. Nh ng gia đình không ki m ra đ c thu c B1 thì g i cá m tr n đ ng cho thân nhân. Nh ng gói cá m đ ng tù trao cho nhau cũng là m t th quà quý. Ch t i nghi p nh ng ng i không đ c thăm nuôi b nh v n kéo dài. Dù sao, t m n c mu i ri t r i s đau rất cũng đ n quen ph n nào.

Lúc b y gi tôi nghĩ r ng hi u qu c a s t m n c mu i này ch là ch ng g n ng a s l y lan c a gh . Sau này khi b đ a vào khám đ ng Bà R a tôi m i có thêm m t nh n đ nh khác.

Khám đ ng Bà R a s ng i b gh ít h n nhi u so v i s l ng ng i b gh t i tr i B5 nh ng l i ch t trên hai m i ng i, trong khi tr i B5 ch ch t m t viên k s Đ i Hàn tên Chung Goam. Ph i ch ng là nh tr i B5 cho tù t m n c mu i hàng ngày trong khi khám đ ng Bà R a c tu n tù m i đ c t m s sài m t l n, đó là ch a k tr ng h p tù bi t giam có ng i c n năm không đ c t m? Ph i ch ng ng i b ch t là do nhi m trùng?

Chung Goam t khi vào tù cho đ n khi ch t không h có ai thăm vi ng. Anh l i là ng i ngo i qu c không th o ti ng Vi t nên khó bày t v i ai nh ng khó khăn c a mình. Cái ch t c a anh đã làm tôi gi t mình. Ng i tôi y u đu i và nh con h n anh ta nhi u. Tôi cũng b gh tr c anh ta khá lâu. Ph i nói đúng vào đ p t t Bính Thìn tôi đã đ t m c quán quân v gh tr i B5 Biên Hoà. Toàn thân tôi ch nào cũng n i nh t m , ch ch a cái m t. Hai bàn tay ch m nhau m t cái là m ch y tèm lem. L i thêm ch ng tê b i ph vào, tay tôi không còn s đ ng chính xác n a. Khi ăn, tôi ph i dùng c hai tay đ a cái chén lên r i c g ng dùng tay trái ép chén vào ng c đ gi . Tay ph i l i đ a xu ng c m mu ng b ng cách dùng hai ngón tay ch và tr đ k p cán mu ng. R t nhi u l n tôi đã làm đ m t ph n ăn c a mình. Ng i tôi càng ngày càng lu i, lúc nào cũng ch a n m. Mà n m thì c mê thi p t ng c n, đ u óc thì c b ám nh chuy n ch t chóc.

Nh ng cũng may, v n tôi ch a đ n ngày cùng! M t hôm tôi ra ph i n ng thì g p ba v c u tình. Đó là ông Võ Huy n, c u Ch huy tr ng C nh sát Qu c gia Qu ng Tr , ông Cái Vi t Pháp, c u Ch huy phó Trung tâm hu n luy n C nh sát Dã chi n Đà L t và anh L u Phát. L u Phát có th i gian cùng làm vi c m t ch v i tôi, cũng l i là anh ru t L u Khánh Vân, b n h c c a tôi.

Có ba người đi mua đồ ăn để ăn cho tôi. Riêng ông Võ Huy, thì tình trạng tôi biết quá rồi, đã không gọi người đi mua cho tôi cái gói thuốc B1. Khi đi mua như phép màu, chiều ngày sau tôi đã gọi mua như bình thường, như là chuyện tầm thường. Thế đó về sau, người đi mua đồ ăn để ăn, mà ông ấy vẫn tìm cách chia sẻ cho tôi. Có một ông đi tá tên Cát, người cao lớn, tôi chưa hề quen biết, cũng có người cho tôi một gói đồ ăn toàn thuốc ăn tất như thuốc, cá và bột mình tinh. Ông ấy an ủi tôi:

-Qua thấy cậu phải em còn 'thần' lắm, không thấy chết đâu mà sợ!

Không biết ông coi tình trạng thuốc hay là chuyện trấn an tôi, nhưng như đó tôi cũng an tâm rồi nhĩu. Nếu không gặp được như người này, như là ông Võ Huy, có thể tôi đã tranh đi theo Chung Goan rồi.

Qua thấy gian thuốc cho người trú ngụ ra ngoài tìm mua, đi uống tôi cũng dần bình thường. Ông Võ Huy biết tôi ngoài đi hay ngâm thơ nên mời tôi đi phòng ông thuốc ra chơi, ông ấy gọi tôi. Ông khuyên tôi nên ngâm thơ để giải buồn cùng luyện tập ngâm. Trong thời gian buổi gặp phát triển ngày, tôi biết tất, chỉ nói thuốc khào khào. Tôi nghe rồi, biết đi ngâm thơ rồi. Biết cái bài thơ nào tôi cũng nói là của T. H. u. "H. Trng" cũng của T. H. u, "Nh. Rng" cũng của T. H. u, "Hai S. c Hoa tygon" cũng của T. H. u nữa... Mà đã ngâm thơ T. H. u thì cán bộ không bao giờ thuốc mà. Tôi vẫn thuốc một số bài thơ nổi danh như "Đêm Liên Hoan", "Bên Kia Sông Đuống" của Hoàng Cầm, "Đôi Mắt Người Sĩ N. Tây", "Đôi B." của Quang Dũng, "Nhà Tôi" của Yên Thao, "Màu Tím Hoa Sim" của H. u Loan, buổi bài thơ của T. T. K. H., một số của T. n. Đà, Nguyễn Bình, Xuân Diệu, Thơ L. ... nên nhĩu người rất thích nghe tôi ngâm. Một số khi tôi viết lên như tôi để cho chép rồi như bài hát thích. Tôi không thể chép giúp vì chuyện tầm thường đã làm tôi không sợ đi viết thuốc. Ngày nào tôi cũng thuốc thính giác người thì thuốc táng thuốc, kẹo cho trái chanh, cái bánh... Chính chút ngọt ngào này đã giúp tôi mau hồi phục sức khỏe thêm. Mời tôi như tôi chuyện cũ, tôi không khi nào vì cái việc hi h. u mình đã làm: người trú ngụ ngâm thơ mà vẫn thuốc đông thính giác ái mộ như thuốc! Có lúc có cái cán bộ đến nghe nhĩu. Nhưng lúc đó, tôi vẫn tiếp tục ngâm, nhưng hay dùng thơ thì thì của T. H. u. Cán bộ nghe cũng khoái chí về tay khuy. n. khích.

Có một lần tôi trú ngụ ngâm thơ cho một nhóm thính giác cũng trú ngụ kẹo thuốc người thì thuốc thuốc như thì cán bộ Ph. n. đến. Bà ta cũng người xu. ng nghe. Anh Tám, một buổi từ cùng phòng với tôi vẫn rất thích nghe thơ, đang người bên tôi buổi của khi khi tay vào người tôi rồi đi khác. Tôi không hiểu anh muốn nói gì, vẫn tiếp tục ngâm nga. Khi về phòng tôi thấy anh chỉ nhìn tôi mà cười người nghe. Mọi người chung quanh xúm lại hỏi chuyện gì. Anh không trả lời:

-Tôi đang nghe thuốc này ngâm thơ thì mà phải người gọi tôi. Nhìn thấy mà này này cái buổi ba buổi tháng, thuốc như của tôi nghe mê đã mấy tháng nay thành lĩnh như y như m. y khi tôi ho. ng h. n phải chờ đi khác! Nghĩ mà cười thuốc cười!

Mọi người nghe Tám nói đi cười nghiêng cười người. Một anh hỏi tôi:

-Nếu 'ngâm sĩ' gặp trú ngụ h. p. đó thì mà rằng hè? Không lý đang ngâm mà cán bộ thì thuốc thuốc thuốc rồi buổi chờ! Nhưng tôi lắm, biết giam như chờ đi y!

Một người khác đùa:

-Ngâm sĩ lúc này lấy cái hai tay mà vò nó cũng không nhúc nhích thuốc chỉ thuốc nói là nó nh. y như m. y!

Anh này nh. m. gọi tôi nên biết rõ về tôi. Qua thấy, mà cái buổi bình thường và bình thường của tôi có gọi mua nhĩu như ng. hài nhĩu của tôi vẫn còn thêm thì tiếp liên tục người. Một anh khác lại cười người nghe nói:

-Ngâm sĩ bây giờ đã thành 'công công' rồi. Để tôi ngâm thơ ngâm sĩ đôi người là thuốc người

-Anh Kh*o*i t*o*m t*o*m c*o*i:

-Tôi bày cho anh m t cách, anh hãy c  g ng th  xem sao nh ! Nói thi t với anh, trước đây tôi cũng b  nh  anh, sau nh  nhìn l n c n b  Ph n m y l n mà nó hoạt động tr  l i đ y anh. Anh c  r ng v a ‘chi m ng  ng’ v a t  ng t  ng nhi u pha g y c n th  xem sao. ‘Chi m ng  ng li u ph p’ c  th  l  cách tr  li u th n đ u đ y!

Tôi ch  nhìn Kh i c  i bu n. Kh i l i h i h  c tiếp:

-Nh ng nh  h  k t quả s  s  l  lo chuẩn li n ch  đ ng ch  nó khỏe mạnh mà hung h ng l n l  mang h a đ y nh !

C n b  Ph n c  b u c  ba b n th ng chi đ . Bà ta có thói quen c u th , hay b  đầu ng i đ y. Anh em tù nhi u người d  g n ch t nh ng v n hay “b nh ph m” n  kia đ  v t v t tinh thần. Tôi v n nh t nh t b nh thường không d m đấu tranh tr c đ n nh  th  mà ch   m th m luyện công thôi. H m ấy, sau khi nghe Kh i m ch nước, tôi quyết định th   ng đ ng “chi m ng  ng li u ph p” xem sao. Bắt đầu nó ch a tr  được c n b  nh  c a tôi! Th  l  tôi c  ngong ng ng c n b  Ph n đ n. V a trông đ i v a c  t  ng t  ng nh ng đ n “h i m  t n thường” th t tuy t v i. Nh ng th  ch t đ  qu  t n l i, d  c  g ng t  ng t  ng th  n o cũng v   ch. Su t ng y đ , c n b  Ph n v n b t t m h i, ch  c  c n b  H ng m nh kh nh “ t g i c m” vào đ u h nh việc t m r a. H m sau cũng ch  m t m nh c n b  H ng vào lo công việc. L ng tôi c m thấy bu n bu n nh  m t m t m t c i g i. Ph i n i th nh th t, c  ngày tôi không ng t theo dõi nh ng c n b  vào ra c ng tr i. Tôi quên lu n c  m c ti u c n đ t l  đ  ch a b nh mà l i ng  nh  m nh đang mong đ i m t người t nh, m t người b n thi t xa cách l u ng y. Mong ngày không được l i mong đ m. Qu  đ ng l  liên t  ng c ng c  đ m m , thời gian  y g n nh  lúc nào tôi cũng nghĩ t i người đ n bà đ ...

Cũng may, bà Ph n không đ i h n. M t buổi sáng kia, v i c i d ng n ng n o h n, bà Ph n l i xuất hiện đ  ch  huy việc t m x t ch a b nh. Sau m t h i x ng x o l m việc, bà Ph n l i g c c y tr ng c  ch ng ch n ng i. Tôi thấy c  h i thu n l i đ  đ n, b n gi  v  t nh, mon men l i g n l m nh  n p n ng đ  i b ng c y. Lúc n y tr i n i việc th m nuôi, gia đ nh tiếp từ thu c men cho tù khá tho i m i. Nh ng người b  gh  n ng nguy ng p ph n l n đ  được b n tin cho gia đ nh th m nuôi tiếp thu c, b nh cũng gi m l n. M t s  tù   tr ng đ  m c qu n tr  l i. Nh ng người b  x p vào h ng t nh t  i nh t, trong đ  c  tôi, b y gi  đ   t b  người khác n  tr nh. Tôi đ  c  th  l n l n giữa đ m đ ng một cách b nh thường đ  h nh đ ng không l  li u. H  c  c  h i l  tôi t n t nh v n đ ng ph  ng th c “ba m t giúp công”: m t thì liếc chi m ng  ng, đ u  c thì t  ng t  ng nh ng đ n ph p th n s u, tay thì l n m n m  “n ” đ  h  h i tiếp s c. Nh ng than  i! Tôi c  th  đ i th  l i r t nhi u l n mà h i nhi  v n thi m thi p gi c n ng...

Đ m n y qua đ m kh c, tôi c  lo s  v  t  ng l i t i t m c a m nh:

Tr i đ t từ nay xa cách m i,

C a đ ng, đ u non, đ  ng l i cũ,

Ng n n m th  th n b ng tr ng ch i!

Th  l  h t r i. Trước kia tôi đ  nghe nhi u người n i v  c i b nh kh n kiếp kia. Nó đ  l m cho bao nhi u người th y m t h t ý nghĩa của cuộc sống. Nhiều gia đ nh đ  ly tan với nó. Tôi c  hay nghĩ v  m y con g  tr ng thi n b o n ng n c thui th i ki m  n m t m nh không b u b n mà thường. Th i thì c  m c đ ng đ i đ a đ y. C  ng y v  tôi cũng ch ng c n thiết tha mong đ i n a. D  s c khỏe c  ph n v n h i nh ng tôi không c n ch t n o h ng thú ngâm nga nh  trước. Tôi ch  muốn được t nh l ng, không  i qu y r y. C i danh công công của tôi đ  đ n th nh th ng đ ng. Tôi cũng th n nhiên ch p nh n, không vui, không bu n...

Th y t nh h nh ch a gh  cho tù kh  quan, hai c n b  n  cũng th a t i đ u khi n việc t m r a l n. Nh ng người ra ngoài lúc n y đ n m c qu n đ i tr  l i c ng nhi u. Riêng tôi, tuy không c n

tin tng m y, nhng nh i ng i x a “còn n c còn tát”, tôi v n tiếp t c luy n công c u may. M t hôm, a lúc m i ng i đã t m xong c tôi m i ra gi ng. Lúc đó tr i n ng h i g t, m i ng i đ u tìm ch tránh n ng. Tôi mu n đ c m t mình m t chi u tôi tìm m t ch v ng đ d luy n công h n. Không ng “cao nhân t t h u cao nhân tr”, m t vài anh đã đoán bi t ý tôi. Tôi đang tiếp trung th n l c truy n s c cho hải nhi thỉnh linh m t toán b n năm ng i v a c i v a ch y nhanh đ n ch tôi:

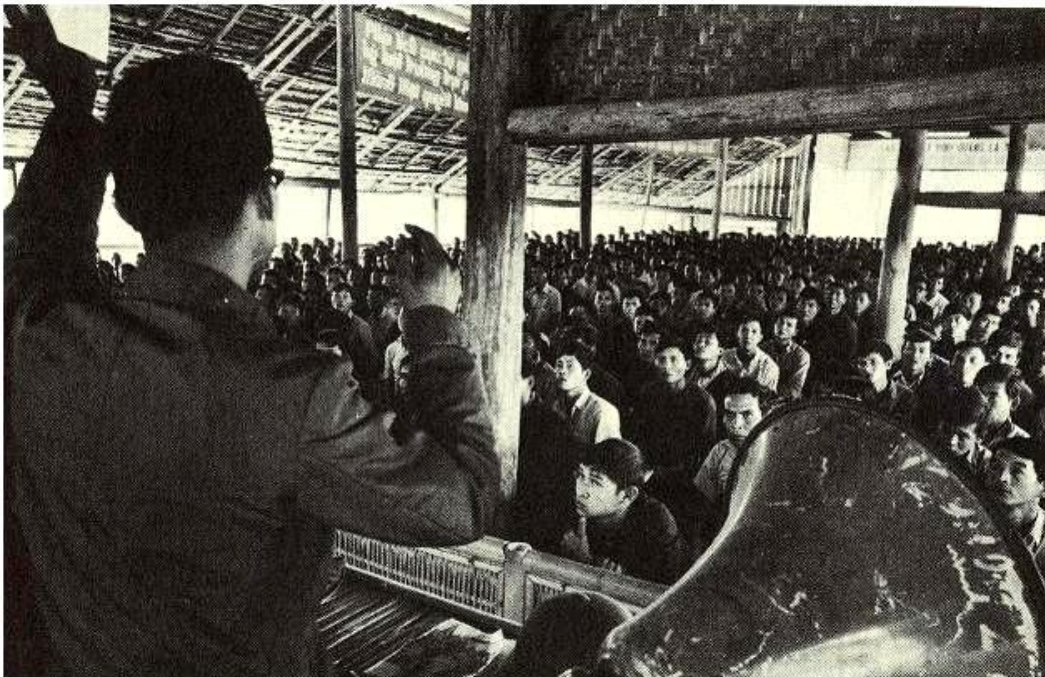
-Chào công công! Công công luy n ch ng thành công t i đâu r i?

Tôi ng ng ngừng ch hải nhi c i:

-Nó v n mê mê mu i mu i v y thôi!

Anh B ng, ng i b n tù tu i c năm m i, ít nói, luôn ra đằng hoàng ch ng ch c, nhìn tôi th ng h i:

-Đ c r i, đ mai tôi c giúp anh th sao! Ngày mai cũng vào gi này, tôi ra đây tiếp m cho anh!

M y ng i khác đ u c i n a tin n a ng :

-Ph i đ y, ngày mai t i tôi s ra đây ch ng ki n s ph làm phép cho công công!

M t anh c i hô h :

-M y con m y tá ch a đ c b nh gh mà i không ch a b nh này cho ch luôn, thi t là b t nhân!

-M t anh khác nhìn anh B ng dò h i:

-Anh không trêu g t công công đó ch !

Anh B ng cũng c i:

-Tôi nói th t mà! Bi t đâu cách làm c a tôi i hi u qu thì sao!

T cách ăn hàng ngày c a anh B ng đã làm tôi có chút tin tng. Mà cũng có th do tôi đã h t đ ng xoay x , nên c bám víu vào i nói đó. Tôi nhìn anh bi t n:

-Tôi r t hi v ng s giúp đ c a anh. Tôi s nh n anh su t đ i!

Anh B ng nhìn tôi nói có v thành th t:

-Tôi cũng hi v ng giúp đ c a anh. Nh ng tr c h t, nh t là trong đêm nay, anh hãy c g ng tiếp trung trí tng tng vào nh ng pha c p l c nh t mà anh đã g p trong đ i. Nó s giúp anh r t nhi u. Mong anh chuy n này to i nguy n!

Su t đêm đó, ph i nói là tôi đã m dng quá đáng. Tôi không thành công trong vi c th c t nh hài nhi mà i làm cho hài nhi nôn m a t t i. Tôi i càng tràn tr th t vng vì nghĩ nh th ch làm cho nó đu i s c thêm.

Hôm sau, đ n gi h n, tôi ra gi ng thì anh B ng và r t nhi u ng i cùng theo ra. Tôi đ ý th y anh B ng c m m t cái hũ Péniciline. Sau khi t m r a và đ i khô ng i xong, tôi ng i bên mi ng gi ng đ i anh B ng làm phép. Ph i nói là tôi cũng khá h i h p. Nh ng ng i khác có i cũng nh tôi, đ u chăm chú theo dõi hành đ ng c a anh B ng. Anh m m c i m hũ péniciline: ch có m t ít thu c n c gì trong trong đ i đáy hũ. Anh nhìn m i ng i r i nhìn tôi:

-Công công hãy ra s c t ng t ng đi! Bà Ph n, bà H ng hay nằng tiên nào đó cũng đ c!

Anh b o tôi ch m ngón tay vào hũ thu c r i qu t lên hài nhi. Tôi qu t nhi u i n cho đ n khi h t thu c trong hũ. Ban đ u tôi c m th y mát mát nh ng sau đó nó nóng lên nh bôi đ u nh thiên đ ng. Tôi cũng c m th y có c mùi đ u nh thiên đ ng. Anh B ng nói:

-Anh xoa bóp đ u cho hài nhi đi! Thu c tr s c ngày tr c xu t ngo i đem v còn ch a đó!

Tôi làm theo i anh, dùng c hai bàn tay đ xoa nh ng i ta dùng tro đ t y nh t khi làm th t con cá ch ch hay con l n. M i ng i chung quanh chăm chú theo dõi. M t vài ng i lên ti ng h tr c v:

-H y, h y, d o, d o!

L n đ u tiên t sau tr n b nh gh , tôi th t s th y hài nhi c a qu y. M i ng i cùng c i rôm r :

-Nó chu n b ng i d y đó! Nó chu n b ng i d y đó! Chúc m ng! Chúc m ng!

Và qu th t nó chuy n g ng mình r i góc đ u lên. Tôi sung s ng quá ch ng. Trông nó cũng còn đ p trai nh thu nào. Nó g t g t nh th cám n nh ng ng i chung quanh đang th t tình chúc m ng cho nó. M t anh khen:

-Nó ngh u ngh n trông ch ng khác gì m t nhân v t quy n uy đang hi u d dân chúng v m t k ho ch kinh t nh y v t s p th c hi n h !

Ng i bên c nh thúc cùi chõ vào ng i m i phát bi u, nói kho i p:

-Thôi, đ ng đi quá i c đ ng! Th m i ph i ch ! Tôi đã bi t nó đâu n đ cho ngâm s ch u c nh 'C a đ ng đ u non, đ ng i cũ, Ngàn năm th th n bóng trắng ch i' sao đàn?

□

Ngô Việt Trng (2001)